

Munkatársak: Bácsmegi Gábor régész, Sultis László régésztechnikus, Csenkey-Sinkó András restaurátor.

PARDITKA GYÖRGYI

340. Mátraszentimre, Óvár (KÖH 44825)

(Heves megye) B, Kö

A részletes tanulmányt lásd a kötet 19. oldalán!

V. SZABÓ GÁBOR

341. Máza, Koromszó (KÖH 23172)

(Baranya megye) Á, Kk

A lelőhelyen 2009 októberében végeztünk tervásatást: folytattuk a 2007-ben kitűzött szelvények feltárását és további 4 szelvényt nyitottunk DDK-i irányban, a korábbi szelvény sor folytatásában.

Az „E” és „F” szelvényekben a tisztítás után jelentkezett a már korábban is megfigyelt, helyenként vörösréteg, máshol szürke hamus, sárga agyagos, habarcsrögös vékony réteg, a mai járószinttől mintegy 60 cm mélységben. Ezen 5–10 cm vastag pusztulási réteg felett kavicsos, habarcsos omladék-réteg volt, ami a falak bontásának törmelékéből származik, alatta kevert, sárga agyagos, habarcsrögös betöltés volt, amelyben embercsontok és pillangófejű vasszegek voltak – ez utóbbiak talán a feldúlt temetkezések koporsóiból. A vörös réteget a falak (falkiszedések) közötti területen figyeltük meg a „C-D-E-F” szelvényekben, talán egykori padlószintet jelezve.

Az „F” szelvényben, részben már a sárga, márgás altalajba mélyülve, 3 bolygatatlan sír került elő. A halottakat háton, K–Ny-i irányban, fejjel Ny-nak temették el, karjaikat a medencén egymásra rakták. A 29. objektum csontvázának melléklete egy párizsi kapocs volt, a többinél melléklet nem került elő. A sírok közötti, de bolygatott területen rugós-gyöngyös pártamaradványok és bronz övcsat került elő. A sírok kb. a 2007-ben feltárt sírokkal egy szinten (184 m tszf.) feküdtek. A szelvény ÉNy-i sarkában kb. 1×1 m-es, 60 cm magas habarcsos alapozás került elő, ami a templom Ny-i főfalától 50–60 cm-re K-re van. A jelenség mintegy 70–80 cm magasságig maradt meg. Alsó részén bedobált nagyobb kövek, felettük beöntött habarcsréteg volt, amire aztán rárakták a görgeteg kövekből épített falazatot. Felette és mellette is sok szórvány embercsont került elő. Funkciója, kora kérdéses, eldöntéséhez É-i szelvénybővítés szükséges.

Az „E” szelvényben az 1. és 15. objektum (falak) folytatásában kiszedett fal került elő, amely a főfal K-i oldalán 5 m távolságra, azzal párhuzamosan futott. Az „E” szelvényben, a K-i szelvényfal mellett húzott kutatóárokban 130–140 cm szélességben függőleges falú objektum jelentkezett, amely építési törmelékes és szórvány embercsontos betöltése miatt a felszínen nehezen észlelhető, alig vált el a többi omladékos betöltéstől. Kút lehetett, de a templomon belüli elhelyezkedése arra utal,

hogy inkább egy korábbi periódushoz, az udvarházhoz tartozhatott. A szelvényben lévő falszakasz alapozási árkánál kb. 50 cm-rel mélyebben (132 m tszf.) a kutatóárokban szabályos helyzetű comb- és lábszárcsont került napvilágra, ami arra utal, hogy ezen a területen is számíthatunk további sírok előkerülésére, de mélyebben, mint a Ny-ra és D-re lévő szelvényekben.

A 2007-ben feltárt területtől D-re nyitottuk meg a „G-H-I-J” szelvényeket. Ezen a részen már a mai járószint alatt 10–15 cm-rel görgeteg köves, habarcsos falszakaszok jelentkeztek. Ezek az 5. és 1. objektumok folytatásai, és az ezeket összekötő keresztfal, amelyek egy téglalap alakú, 5,5×7 m-es területet zárnak közre. A falszakaszok 100–110 cm szélesek, 2–3 kősorig maradt meg alapozásuk. A körbezárt részen a fal omladékából származó habarcs és kövek, alatta szürke betöltés volt. A keresztfaltól D-re egy tűzrakóhely maradványa került elő. Leletanyag híján csak annyi állapítható meg, hogy a keresztfal építésénél későbbi. A Ny-i főfal nem ér véget a keresztfal csatlakozásánál, csak attól 100–150 cm-rel D-re. A helyiség K-i fala, úgy tűnik, a keresztfalon túl nem folytatódik.

Az „I” szelvényben az előbb említett falaktól méretben és tájolásban is eltérő, kiszedett falszakaszok kerültek elő. Az ÉK–DNy-i irányú falszakasz É-i részén omladékkövek voltak, D-i része 50–60 cm szélességű, alapárkának aljáig kiszedett fal. Erre merőlegesen ugyanilyen széles, kiszedett fal futott. A két falszakasz által közrezárt térségben hosszúkas, ovális, habarcskeverő-gödör, közvetlenül mellette téglával kirakott járószint volt. Hét cölöplyukat figyeltünk meg, többségük az épület belsejében a falak közelében helyezkedett el, 2 már az épületen kívül, attól DNy-ra. Betöltésük téglá- és kőtöredékes, kivéve a 40. sz. objektumot, melyből kora és késő Árpád-kori kerámiatöredékek kerültek elő. Jelenleg még nem meghatározható a feltárási időszak végén 1,5 m átmérőjű, kerek folttal jelentkező 35. sz. objektum funkciója.

A leletanyag csekély mennyiségű, a szórvány csontokat leszámítva. A kerámia főleg 11–12. századi házikerámia, de az egyik cölöplyuk betöltésében 12–14. századi anyag volt. Kiemelendő a kolostorszárny helyiségének DK-i sarkában talált, szájával lefelé fordított ép, késő középkori fazék. A bronztárgyak többsége a bolygatott sírokból (pártatöredékek, övcsat, gomb), III. Béla érmének töredéke az 5. és 43. sz. falszakaszok találkozásának környékéről származott. Az előkerült vasszegek ugyanazt a típust képviselik: 8–10 cm hosszúak, pillangófejűek. Ezenkívül kis mennyiségű állatcsontot találtunk.

Konzulensek: Buzás Gergely, Bodó Balázs régészek.
Munkatárs: Patton Gábor régész.

BORUZS KATALIN

342. Mernye határa

(Somogy megye) U, R, B

2009 őszén a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága készítette el a 67. sz. út elkerülő szakaszainak hatástanulmányát. A terepbejárás több szakaszban, 2009.

szeptember 29. és november 25. között folyt, a mezőgazdasági munkákhoz igazodott.

Mernyétől D-re, az út K-i oldalán rövid erdősáv volt, ez után az elkerülő szakaszig bejártuk, de lelőhelyet nem találtunk. Az út Ny-i oldala végig bejárható volt, csakúgy, mint az elkerülő szakasz szinte teljes területe. Itt sem találtunk leleteket. A Somogygesztihez vezető út mentén is végeztünk bejárást, szintén negatív eredménnyel. A településtől É-ra lévő részen, a tervezett csomópont területén és attól É-ra sem volt lelőhely, a korábban – valószínűleg tévesen – ide lokalizált, Mernye és Mernyeszentmiklós között nevezett lelőhelyet (KÖH 19389) sem sikerült azonosítani. Mernyeszentmiklósig csak egy rövid erdős, gázos rész nem volt bejárható, az úgynevezett Rézdombtól É-ra. Ettől D-re azonosítottuk a Rézdomb nevű rézkori, bronzkori, neolitikus lelőhelyet (KÖH 72183). A kis erdősávtól és bekötőúttól É-ra fekvő részen a Lótilos 1–2. lelőhelyeket (KÖH 72187, 72189) – neolitikus, bronzkori, római és középkori telep – találtuk. Mernyeszentmiklóstól D-re a Mernyeszentmiklós, Dél nevű jelentős középkori, gyengébb őskori lelőhelyet azonosítottuk (KÖH 72191). Az elkerülő szakasz részben bejárhatatlan, gázos területen fut a falurész mellett.

Mernyeszentmiklóstól É-ra Kisbabapusztáig az út Ny-i oldal végig szántásban járható volt. Itt az Országúti-dűlő bronzkori lelőhelyet találtuk meg (KÖH 72185), amely az út K-i oldalára is átnyúlt. Az út K-i oldalán volt egy hosszabb bejárható rész, a tervezett elkerülő szakasz É-i részén, ezt bejárva nem találtunk lelőhelyet. Ettől É-ra gyepes, gázos, fedett rész volt, majd egy újabb bejárható rész következett, ez utóbbiban volt az Országúti-dűlő lelőhely folytatása.

Munkatársak: Németh Péter Gergely régész, Balla Krisztián, Cserép Tamás, Gál Zoltán, Nyári Zsolt technikusok.

HONTI SZILVIA – MOLNÁR ISTVÁN

343. Mezőberény, III. Agyagbánya (KÖH 5801)

(Békés megye) Sza

2009. március 1-jén helyszíni szemlét végeztem a Mezőberény ÉNy-i szélén lévő III. agyagbánya területén. A bányatelek D-i szélén már kitermelt gödör, ill. bányató É-i szélén, lehumuszolt területen kevés szarmata kori kerámiatöredék került elő.

SZATMÁRI IMRE

344. Mezőberény, Békési út, Körgát (KÖH 5797)

(Békés megye) Á

2009 tavaszán megelőző feltárást végeztünk az itt megépülő kerékpárúttal érintett Mezőberény 136. sz. lelőhelyen, 150 m²-nyi felületen. A szelvény lehumuszolása után 6 objektum került elő, közülük három kisebb, és két nagyobb méretű gödör volt. A két nagyobb objektum

Árpád-kori, az egyikben egy kisebb árok futott keresztül, régészeti leletet nem tartalmazott. A feltörő talajvíz miatt az 5. objektumot nem tudtuk teljesen kibontani.

MEDGYESI PÁL

345. Mezőgyán, Sportpálya (KÖH 64754)

(Békés megye) Ő, Sza

A település DK-i szélén lévő, már korábbról is ismert, a középkori Gyán nevű településhez tartozó lelőhely szélén tervezett fúrásponthoz kapcsolódó helyszíni szemle (2009. október 18.) alkalmával, a lelőhelynek a fúrásponthoz közeli környezetében lévő részen, sűrűn előforduló őskori és szarmata kori kerámiatöredékeket lehetett megfigyelni.

SZATMÁRI IMRE

346. Mezőhegyes, Peregi-udvar, Bajusz-tanya (KÖH 72361)

(Békés megye) Sza, Ge

2009. október 29-én helyszíni szemlét tartottam a Mezőhegyes DK 2 fúrásponthoz tartozó területén, ahol új lelőhelyet regisztráltam. A lelőhely egy nagy kiterjedésű terasz egyik É-i nyúlványán található, de teljes kiterjedése bizonytalan, csupán a lelőhelynek a nyúlványra eső része egyértelmű. A lelőhely így a tőle É-ra, K-re és Ny-ra elhelyezkedő, mélyebb fekvésű, egykor vízjárta területekre támaszkodó, a D-i szélé és kiterjedése viszont egyelőre ismeretlen. Területén szarmata, ill. késő szarmata kori és gepida jellegű leletanyag fordul elő, határozott sűrűségben.

SZATMÁRI IMRE

347. Mezőkövesd, Halomoldal-dűlő (KÖH 71345)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Sza, N

A 0266/2 és 0267/12 hrsz. telkeken öntöző vezetékhalózat bővítési munkáihoz kapcsolódóan 2009. márciusban örökségvédelmi hatástanulmányhoz régészeti terepbejárást, majd ezt követően próbaátást és megelőző feltárást végeztünk.

A munkaterület a várostól D-re, DK-re, a Bükk-hegységből a Tisza felé tartó Hór-patak kanyarulata és az M3 autópálya között található. A közel 930 m hosszú tervezett vezeték egy, a Patakrajáró-dűlőt és a Halomoldal-dűlőt elválasztó ÉNy–Dk irányú földúttól közvetlenül K-re helyezkedik el, kb. középtájon vágja ketté az egykori szovjet katonai lőtérhez vezető szilárd burkolatú ún. HM-út.

A terepbejárást idején a nyomvonalnak a HM-úttól É-ra eső szakaszát őszi vetésű gabona fedte, így az nem volt bejárható, a szomszédos dűlőből pedig az itt álló gazdasági épületek miatt nem tudtuk értékelhető információt gyűjteni. A nyomvonal HM-úttól D-re eső szakaszának bejárása során császárkori szarmata és